

Inatsisartuni ilaasortaq
Michael Rosing, Demokratit

§ 37 naapertorlugu CO₂-mik aniatitsinermut tunngasumik apeqqummut akissut

14-07-2014
Sags nr. 2014-101499
Dok. nr. 1635403

Asasara Michael Rosing

Postboks 1614
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 54 10
E-mail: apn@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Silap pissusaata allanngoriartornerannut Naalakkersuisut politikkikkut suliaannut soqutiginninnerit qujassutigaa, suliallu sumut killinnerannut apeqqutitit marlussuit matumuuna ima akissuteqarfigalugit.

1. Naalakkersunut nassuiaaquneqarpoq 1990-imiik CO₂-mik aniatitsineq qanoq ineriartorsimanersoq?

FN-ip Silap pissusaata allanngoriartornera pillugu isumaqatigiisutaa (UNFCCC) naapertorlugu gassimik silaannarmik kissatsitsisartumik Nunarput qanoq ukiumut aniatitsitigisartiginersoq malittarisassat naapertorlugit nalunaarsussallugu pisussaataavoq.

CO₂-mik nalunaarsuisarnerup saniatigut gassit, soorlu metan (CH₄), Lattergassi (N₂O), kiisalu gassit flour-imik akullit HFC, PFC, aamma SF₆ qanoq annertutigisumik aninatinneqarnersut nunatta nalunaarsussallugit pisussaaffigigaluaraa gassimik PFC-mik nunarput atuiffiunngilaq. Taamaammat gassit aniatinneqartut tamarmik CO₂-mik aniatitsinertut naleqqussarneqartarput nalunaarsorneqartarlutillu, gassillu silaannarmik kissatsitsiartortut 95 %-iisa missaat CO₂-miit naggueqartuullutik.

Taamaammat kisitsisit CO₂-mik aniatitsinertut naleqqussarneqareersimasut akissutigisanni aallaaviginiarpakka, sukumiinerusumilli, soorlu CO₂-mut imaluunniit gassinik allanik aaliangersimasunik aniatsitsinermut tunngasunik imalimmik nassuiaateqarfiusumik noqqaasoqassappat soorunami nassuiaassuteqarsinnaasoqassalluni.

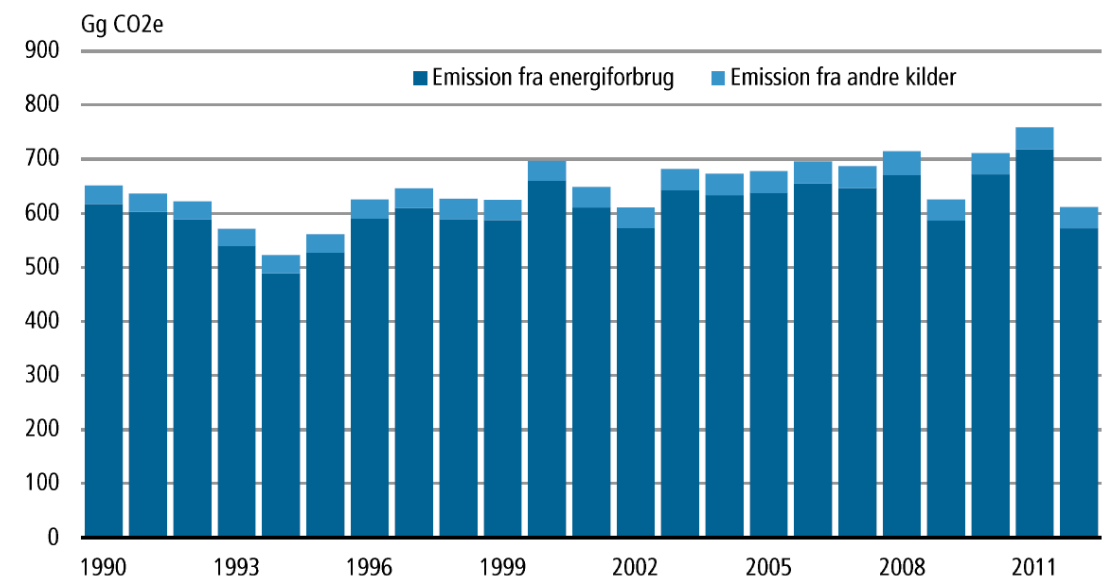
Nunatsinni gassimik silaannarmik kissatsitsisunik aniatitsiffiunerpaat nukissiutinit naggueqartuuvoq. Nukissiutit uuliamit aallaavilinnik ingerlanneqartuupput, tassaallutillu gasuulia, petruuliu kiisalu benziina, ukiorlu 2012-imi CO₂-mik aniatsitsinerup 94 %-ia taakkunaneersuulluni.

Gassimilli aniatsitsiffiusut aalaakkaanusut allanut (soorlu nunalerinermi, suliffeqarfissuarnit kiisalu eqqakkanik passussivinniit) nallersuutissagaanni nunatsinni gassimik aniatsitsineq ukiumiit ukiumut allanngorarsinnaasaqaaq.

Uani takussutissiami (Tak. 1) 1990-imiit 2012-imut gassit silaanarmik kissatsisartunik aniatitsinerup annertussusaasa nikerarneri CO₂-mik aniatsitsinertut naleqqussareerlugit nalunaarsorneqarsimaneri ima isikkoqarput.

Tak. 1. 1990-imiit 2012-imut gassinik silaanarmik kissatsisartortunik aniatitsinerup annertussusaat

Figur 1. Emission af drivhusgasser 1990-2012

Kilde: Grønlands Statistikbank, <http://bank.stat.gl/END1EM1>

1990-imiit gassinik aniatsitsinerit nikerarneri silap pissusaata allanngorarnerannit, suliffeqarfeqarnerup erngullu nukissiorfiulioortoqarnerannit sunnigaasarput. Nunatsinnilu angerlarsimaffinni kiassaaneq nukissiutinik atuiffiunerpaajusarpoq, ukiumilu ississimagaangat angerlarsimaffinni kiassaanerulertariaqartoqarsimatillugu gassimik aniatitsinerpaaffiusarluni.

Ikummatissat uuliamit pisunik atuinerup kingunerisaanik gassimik silaanarmik kissatsitinerulernermik kinguneqassaqaartoq erngup nukinganik atuisoqarnerulersillugu gassimik aniatitsisoqarunnaartarpoq. Allatut oqaatigalugu: Erngup nukinga CO₂-mik aniatitsiffiunngilaq. Tassa erngup nukinganik malunnaatilimmik atuisoqarnerulersillugu innaallagissiornermut kiassaateqarfinnilu uuliamit aallaavilinnik atuneq appariapiloortarpoq gassinillu silaanarmik kissatsisartortunik atuneq appariapiloortaqaluni.

Tamakkiisoq isigalugu 1990-imiit 2012-ip tungaanut erngup nukiganik atuineq qaffakkiartorusaartuarsimagaluartoq uuliamik atuineq aamma qaffakkiartuaarsimavoq.

Naak 2010-mi, 2011-imi 2012-imilu erngup nukiganik atuineq qaffakkiartuaarsimagaluartoq gassinik silaannarmik kissatsisiartortunik aniatitsineq 2010-imi 2011-imilu qaffakkiartuaarsimavoq, ukiorlu 2011-imi aatsaat taama aniatsitsioqartigisimalluni. Matumani ukioq taannarpiaq sineriatinni uuliasiortoqarnera pissutaalluni uuliamik atuiffiusoqarsimaqaaq, tassami gasuuliamik atuisoqarsimaqaaq tgassinillu silaannarmik kissatsitsartunik aniatitsineq malunnaateqarluartumik annertuseriarsimalluni. (Kisitsisit 2014-imi Nunatta Naatsorsueqqissaartarfianeersut naapertorlugit).

Ukiorli 2011 naamat kitaata sineriaata avataani uuliasiorneq unippoq, uuliasiorfiutileqatigiillu ikummatissanik uulianeersumik isumalluuteqarnerat taamaasilluni aamma unilluni.

Taamaamat ukioq 2012-imi nukissiutininik atuineq malunnaateqarluartumik appariarpoq, asulu 2012-imi erngup nukiganik atuineq annertuseriarsimalluni tamatumalu malitsigisaanik gassinik silaannarmik kissatsiartortunik 1990-imiilli aniatitsineq ukioq taanna aatsaat taama appasitsigisimalluni. Ukioq taanna gassinik silaannarmik kissatsiartortunik atuineq 19 %-inik appariapiloorpoq.

1. Naalackersuisut sunik suliniutininik aallartitsisimanerlutik qularnaarniarlugu nunatta CO2-mik aniatitsinerata apparsarnissaa kinguaassagut pillugit?

Naliginnaasumik nukissiutininik atuinerujussooreersup saniatigut suliffeqarfissuaqarnerulernissamik ilimasunnerup nassatarisaanik Nunatsinni nukissiutininik atuisoqarnerulernissaa naatsorsuutigineqassaaq. Taamaamat periarfissat naapertorlugit nunatsinni nukissiutininik atuinerup apparsarneqarnissaanik siunniussaqaqtuarissaaq, nukissiutinillu atuilluarnerulernissaaq Naalackersuisut avatagiisinut politikkerissavaat.

Taamaamat nukissiutit ataavartut sualummillu erngup nukiganik atuinerulernissaaq Naalackersuisut siunnerfigiuassavaat. Ukiormi 2013-imi nunatsinni erngup nukissiorfiisa tallimassaat Paakitsumiittoq ammarnersiorneqarpoq, tamatumalu kingunerisaanik Nukissiorfiit innaallagissamik kiassarnermillu tunisaasa nalingi 2012-imi 70 %-ii nukissiutit ataavartuneersunngorput CO2-millu aniatitsiviusuunatik.

Nukissiutit ataavartut inerisarneqartuarnissaat siunertaralugu erngup nukissiorfiliortoqarnissaanut misissueqqaarnissamut aningaasaliissutit taamaamat aningaasanut inatsimmi immikkoortitsisoqarpoq, tassanilu erngup nukissiorfiit pioreersut pisariaqarfiini suli inerisarneqaaqqissinnaanissaat inissaqartinneqarluni.

Silaannaap nunarsuatsinniittup inuup pilersitaanik kissatsikkiartuinnarnerata kingunerisai eqqummaariffigineqaleriartuinnartillugu nukissiutit ataavartut

aamma ukkatarineqarnerulerput. Taamaamat erngup nukissiorfiisa suliffeqarfissuarni atorineqarnerulernissaat sinaakutissiorneqarnissaa siunertaralugu inatsisartut inatsisaata nr. 11, 8. Juuni 2014-imeersoq akuersissutigineqarnera silap pissusaanut, avatagiisinut inuiaqatigiinnullu iluaqutaasussanngorlugu tunngavilerneqarpoq. Aatsitassarsiornermut tunngatillugu 2014-imiit 2018-imut atuuttussamik Uuliamut- Aatsitassanullu suleriusissaq Naalackersuisut Imm. 7.4-mi atuarneqarsinnaasumik suleriusissamik pilersitsitsipput, taannalu najoqqutaralugu suliffeqarfissuit suleqatigilerumaagassat peqatigalugit, tassa pisortat namminersortullu susassaarfii ataqatigiissaarluakkamik aningaasarsiorfusinnaasunngorsarneqarnissaat pitsaanerpaamik anguneqarsinnaassalluni, sualummik aatsitassanik piiiaffiulersussat eqqarsaatigalugit.

VEK-pulje-mik taagorneqartoq aqqutigalugu Ataavartumik nukissiuteqarnermut, Nukissiutinik atuilluarnerulernissat Avatagiisinullu iluaqutaasussanik inerisaanissamut suliniutit aningaasaliiffigineqartarneri taamaamat ingerlaannassapput. Tassani suliniutit ataavartumik nukissiuteqarnermut, gassinik aniatitsinikinnerulernissamut, kiisalu silap pissusaata allanngoriartornerata nunatsinnut sunniutipilugisinnaasaanut annikillisaanissamut ilisimatusarnermut, inerisaanissamullu tapiissuteqartoqartassalluni.

Taanna VEK-pulje Avatagiisinut- Pinngortitamullu Naalackersuisoqarfiup aqutarissavaa, aningaasaliissutillu ukiumut 1,5 mio. Koruunit immikkoortinneqartassallutik. VEK-puljemut qinnuteqarsinnaatitaasut tassaassapput suliffeqarfiit, kommunit, inuit ataasiakkaat namminersortut, pisortat il.il.

2013-imi ukiassaraa nunarput tamakkerlugu silap pissusaa pillugu Naalackersuisut paasitsitsiniaapput, tassanilu ikummatissat uulianeersunik atuinerput, CO₂-millu aniatitsinitta imminnut atassuteqaqatigiinnerat paasitsitsiniutigineqarmat ilaatigut ima oqariartuuteqartoqarpoq:

‘Uulia/benzina/diesel-iluunniit liiteri ataaseq CO₂-mik 2,5 kiilumik aniatitsinermik kinguneqassaaq. Taamaamat sapinngisat tamaat sipaarit.’

Silap pissusaa pillugu paasitsitsiniaanermi titartakkat nangeqattaartut atorineqarput, ilaatigullu nunatsinni atuagassiani sapaatip akunneranut saqqummersartuni ilanngussuunneqarnerisa saniatigut KNR-TV-kkut Pilersuisullu pisiniarfiini takussaalluuartarsimallutik. Aamma juulleriartornerani assigukannersumik oqariartuuteqartumik paasitsitsiniaasoqarpoq, ukiorlu 2014-ip ingerlanerani nangeqqinnissaa naatsorsuutigineqarluni.

FN-ip Silap pissusaa pillugu isumaqatigiissusiassaata (UNFCCC)-p suliarineqarneranut atatillugu 2015-imi naammassineqarnissaa siunniunneqarpoq 2020-imilu nunarsuaq tamakkerlugu atuutilernissaa

sioqqullugu Avatagiisinut- Pinngortitamullu Naalakkersuisoqarfik paasisassarsiorluni aallartippoq, isumaqatigiissutissallu nunarsuarmi tamani atuuttussami Nunatta sutigut peqataasinnaanera tassani paasiniarneqassaluni. Paasisassarsiorneq naammassisimaleriarpat paasisat COP21-mi Parisimi 2015-imi pisussami Naalakkersuisut piareersaataanut taputartuunneqarnissaat naatsorsuutigineqassaaq.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen

Kim Kielsen